

IZ DEŽELE BLATARJEV V DEŽELO ČEVLJARJEV

Seminarska naloga

Tekmovanje Turistični vodnik 2025

AVTOR: Leon Merlak

MENTOR: prof. Tomaž Kofol

Šempeter pri Gorici, maj 2025

KAZALO

KAZALO	2
KAZALO SLIK / TABEL	3
1 UVOD	4
2 PREDSTAVITEV KRAJEV	5
3 TEHNIČNI NAČRT VODENJA	8
4 VODENJE PO ODSEKIH	9
4.1 SPREJEM GOSTOV, OGLED FRNAŽE IN GLINOKOPOV	9
4.2 PREVZEM E-KOLES IN OBRAZLOŽITEV ČASOVNICE OB INFORMATIVNI TABLI	10
4.3 OGLED MLINA IN JEZU NA REKI VIPAVI	10
4.5 DEGUSTACIJA JEDI S ŠPARGLJI Z VINSKO SPREMLJAVO V GOSTILNI MAKORIČ V OREHOVLJAH	11
4.6 OGLED STRAŽARKEGA STOLPA V MIRNU	11
4.7 OGLED POKOPALIŠČA IN INTERAKTIVNE RAZSTAVE VSEMIR	12
4.8 OGLED »PČA« (VODNJAKA) IN CERKVE SV. JURIJA V MIRNU	13
4.9 TRIHODNO KOSILO V GOSTILNI BRIC	14
4.10 OGLED ČEV LJARSKEGA MUZEJA V MIRNU	14
4.11 ODDAJA IZPOSOJENIH E- KOLES	14
5 STROŠKI IN IZRAČUN PRODAJNE CENE	15
6 MOŽNOSTI ZA SAMOSTOJNI OGLED	16
7 ZAKLJUČEK	17
8 VIRI IN LITERATURA	18
9 VIRI SLIK	18
10 PRILOGE	19

KAZALO SLIK

SLIKA 1: GRB KS BILJE	5
SLIKA 2: GRB KS OREHOVLJE.....	6
SLIKA 3: GRB KS MIREN.....	7
SLIKA 4: FRNAŽA-OPEKARNA V BILJAH.....	9
SLIKA 5: OPUŠČENI GLINOKOPI V BILJAH	9
SLIKA 6: INFORMATIVNA TABLA PRED GOSTILNO KOGOJ	10
SLIKA 7: MLIN NA REKI VIPAVI	10
SLIKA 8: GOSTILNA MAKORIČ V OREHOVLJAH	11
SLIKA 9: STRAŽARSKI STOLP V MIRNU.....	11
SLIKA 10: MIRENSKO POKOPALIŠČE.....	12
SLIKA 11: PČ IN CERKEV SV. JURIJA V MIRNU	13
SLIKA 12: GOSTILNA BRIC V MIRNU.....	14
SLIKA 13: ČEVLIJARSKI MUZEJ V MIRNU	14

KAZALO TABEL

TABELA 1: TEHNIČNI NAČRT VODENJA	8
TABELA 2: FINANČNI NAČRT VODENJA	15
TABELA 3: KONTAKTI ZA SAMOSTOJNE OGLEDNE.....	16

1 UVOD

Sem Leon Merlak, dijak 2. letnika programa Gastronomija in turizem na Biotehniški šoli v Šempetru pri Gorici. Pred vami je seminarska naloga, ki je bila napisana in oblikovana v okviru tekmovanja Turistični vodnik 2025.

V nalogi je predstavljen načrt turističnega vodenja z naslovom Iz dežele blatarjev v deželo čevljarjev. Cilj naloge je predstaviti manj znane slovenske kraje ob zahodni slovenski meji, ki stojijo na prepihu med spodnjo Vipavsko dolino in Goriškim Krasom. Bilje, Orehovlje in Miren ležijo v občini Miren-Kostanjevica in hkrati v turistični destinaciji Miren Kras. Vsi kraji imajo bogato tehniško in kulturno dediščino z neokrnjeno naravno, kot je reka Vipava, ki jih s svojimi okljuki in meandri poveže med seboj v celoto. V nalogi velik poudarek namenjen tudi zgodovini, dediščini in etimologiji omenjenih krajev.

Naslov naloge nam že sam po sebi napove, da bomo na kolesarskem izletu spoznali dejavnosti, ki so omogočile lokalnemu prebivalstvu obstoj in preživetje skozi burno zgodovino 19. in 20. stoletja. Izlet se prične v Biljah, kraju znanem po opekarstvu, zaradi katerega se je domačinov oprijel izraz blatarji, in konča v Mirnu, kraju znanemu po čevljarjih in »pčih« oz. vodnjakih. Vmes bomo obiskali točki, ki sta zaznamovali obdobje po drugi svetovni vojni, ko je bila leta 1947 načrtovana državna meja med Jugoslavijo in Italijo.

Pomemben del kulturne dediščine so tudi lokalne jedi, ki jih bomo okusili na naši poti. Jedi iz špargljev bodo gostom predstavili, mogoče v drugih delih Slovenije manj uporabljeno sestavino.

Omenjeni kraji imajo velik turistični potencial.

2 PREDSTAVITEV KRAJEV

BILJE

Bilje so majhna vasica, ki se nahaja v zahodnem delu Slovenije, natančneje v spodnji Vipavski dolini. Leži na nadmorski višini 51,7 m, meri 2,18 km². V kraju živi 1227 prebivalcev. Na severu vas obdajajo Biljenski griči, največji strnjeni kompleks vinogradov v Sloveniji, po katerem vsako leto v mesecu septembru poteka tradicionalni Pohod po Biljenskih gričih. Na njem se lahko starejši ali mlajši pohodniki preizkusijo na 3, 6 ali pa 12 kilometrov dolgi trasi. Na jugu teče reka Vipava, ki je veliko prispevala k opekarski dediščini, po kateri je kraj znan. Poleg reke Vipave je razvoj opekarstva omogočala ilovnata zemlja, ki je za izdelovanje opečnatih izdelkov nujno potrebna.

Vzhodno od Bilj ležita sosednja kraja Bukovica in Renče, zahodno pa kraja Orehovlje in Miren. Vas je razdeljena na več zaselkov: Britof, Vas, Dolnji konec, Pristava, Rusa pot, Počivale, Margetnca in Laze. Kasneje se je ob pojavu opekarstva dogradilo tako imenovano Novo naselje. V Biljah je živel in deloval akademski slikar Negovan Nemeč, ki je za vse krajanke in za širšo skupnost bil zelo pomemben umetnik. V kraju je namreč zasnoval spomenik NOB, ki še danes stoji v središču vasi. Poleg tega je ustvaril še druge kipe; v zaselku Morogovnik, kjer je živel, je postavil svoj atelje, ki si ga lahko še danes ogledamo.

Na osnovi arheoloških najdb, kot so ostanki prve opekarne v kraju in rimskega vodnega zbiralnika (amfore), vemo, da so bile Bilje poseljene in pomembne že za čase rimskega cesarstva, natančneje med 1. in 5. stoletjem našega štetja. V tistem času je skozi vas vodila pomembna prometna pot, ki je povezovala Oglej (današnje Aquileo v Italiji) in Emono (današnje Ljubljano). Iz tistega časa imamo ostanki prve opekarne in amforo oz. rimski vodni zbiralnik. Repliko amfore si danes lahko ogledate v kraju.

Kot kraj so Bilje prvič omenjene leta 1200 na seznamu posesti Goriških grofov pod imenom Videlsdorf. Današnje ime kraj dobi v 16. stoletju po bilki, to je steblo žit ali trav. Ta je še vedno upodobljena v grbu krajevne skupnosti.

Mnoga dekleta in žene iz vasi so se po letu 1850 odpravile s trebuhom za kruhom v Egipt, v Aleksandrijo in tako postale aleksandrinke. Domov so pošiljale denar za boljše življenje. Kar 77 žensk se iz Aleksandrije ni vrnilo.

Med 1. sv. vojno je bila celotna vas opustošena, porušen je bil celo zvonik cerkve sv. Antona Puščavnika. Opekarstvo, ki je imelo v prejšnjem stoletju velik razcvet, se je končalo v 80. letih prejšnjega stoletja.

Slika 1: Grb KS Bilje

OREHOVLJE

Orehovlje so vas med Biljami in Mirnom. Leži na nadmorski višini 48,1 m in meri 1,35 km². Ima 497 prebivalcev. Ime kraja naj bi izviralo iz besede oreh oz. orehovo drevo, ki je še danes upodobljeno v grbu KS Orehovlje.

Vas je poimenovana tudi vrt Goriške, saj je ob vasi polje, kjer se vzgajajo različne vrtnine. Predvsem so to beluši in zeleni šparglji. Tej vrtnini se vsako leto poklonijo na tradicionalni prireditvi Praznik špargljev.

O zgodovini vasi nimamo veliko informacij. Poselitev datirajo že v čase Rimljanov. To predvidevajo prav zaradi strateške lege vasi med Panonijo in Balkanom.

Prvič so Orehovlje kot kraj omenjene v goriškem urbarju leta 1398, pod imenom Orechelach, ponekod pa tudi v Orechlach der Wipach, Owrechlach, Aurechola, Orecoglianum. Pod italijansko okupacijo se je vas imenovala Raccogliano.

Leta 1620 se je v kraju rodil goriški deželni zdravnik Gianbattista Garzarolli. Diplomiral je v Padovi in služboval je v Gorici ter Vidmu. Pomembno vlogo je imel v času kuge, ki se je razširila v deželi. Cesar mu je zaupal celo gospostvo nad Orehovljami.

Nekoč so v kraju stale poleg današnje cerkve sv. Avguština tudi podružnična cerkev sv. Egidija in kapeli sv. Silvestra ter sv. Antona Padovanskega. Te se do današnjih dni žal niso ohranile. Kraj je leži v neposredni bližini doline Soče, zato so bile Orehovlje med 1. svetovno vojno požgane in uničene. Do današnjih dni se je v kraju ohranila tradicija špargljev, med znamenitostmi pa cerkev in mlin na okljuku reke Vipave, tako imenovan mlin Na otoku.

Slika 2: Grb KS Orehovlje

MIREN

Miren je naselje ob meji z Italijo. Nadmorska višina je 45 m in obsega 4,84 km². V Mirnu živi 1505 prebivalcev. Leži ob vznožju kraške planote, kjer se je avgusta leta 2022 razplamtel največji gozdni požar v zgodovini samostojne Slovenije. Takrat je ta ogrozil mnoge hiše na koncu naselja. Na vzhodu pa Miren prehaja v kraj Orehovlje.

Ime Miren naj bi izviralo iz mirnega toka reke Vipave ali celo iz predvidevanja, da je nekoč območje kraja prekrivalo jezero, iz katerega je voda tekla v podzemlje. Po drugi teoriji naj bi ime izviralo iz besede mirišče oz. latinsko murus, kar pomeni zid, utrdba. V vasi naj bi bili vidni ostanki rimskega zidu. Najdeni kamniti predmeti in orodja na območju Mirenskega gradu pričajo o poselitvi že v obdobju antike. Najvišja vzpetina je Mirenski grad, ki leži na 120 metrov visokem hribu in je danes versko središče s samostanom in cerkvijo.

Prst je na območju kraja flišna oz. prodnata, kar je omogočilo, da so bili na tem območju v 19. stoletju postavljeni tako imenovani pči oz. vodnjaki. Gospodarstvo Mirna je povezano z čevljarstvo. Čevljarstvo in usnjarska tradicija traja že od časa pred 1. sv. vojno, ko so se posamezni obrtniki povezali v prvo čevljarstvo zadrugo na Slovenskem. Kasneje se čevljarstvo obrt razvije v industrijo. Ustanovi se podjetje Ciciban, ki še danes deluje v Mirnu in je mednarodno znano podjetje otroške obutve. V kraju je bila razvita tudi kamnoseška obrt. Za kamnoseške izdelke so naročila prihajala celo z Dunaja. Na nek način danes to tradicijo nadaljuje priznani industrijski oblikovalec Oskar Kogoj. Umetnik živi v kraju, kjer je na ogled njegov atelje in razstveni prostor. Njegovo najbolj znano delo je Venetski konj.

V Mirnu sta nekaj časa imela delavnico Josip in Edvard Rusjan, pionirja slovenskega letalstva. V delavnici sta snovala prva letala, med njimi tudi znamenito EDO I, s katero je tudi Edvard sam poletel. V času renesanse, natančneje leta 1500, naj bi kraj obiskal Leonardo da Vinci, ki je v Mirnu snoval jezove na reki Vipavi. V času slovenske reformacije je pot v kraj pripeljala tudi Primoža Trubarja.

Slika 3: Grb KS Miren

3 TEHNIČNI NAČRT VODENJA

SKUPINA: naročena

DATUM: po dogovoru (najprimernejši čas je med začetkom aprila in začetkom junija)

ŠTEVILO GOSTOV: 15

STRUKTURA GOSTOV: odrasli srednjih let, seniorji

TURISTIČNI VODNIK: licencirani kolesarski vodnik Rok Veber (kontakt: tel. 041 777 232)

ZBOR: avtobusna postaja Bilje opekarna

ZBOR OB ODHODU: parkirišče ob občinski stavbi v Mirnu (urejeno postajališče za avtobus)

URA: 9.30 h

TRAJANJE: približno 6 ur

SKUPNI KILOMETRI: 11

št.	Odsek	Časovnica	Opombe
1	Sprejem, ogled frnaže in glinokopov	9.30-10.00	Primerna obutev in oblačila.
2	Prezem e-koles in obrazložitev časovnice ob informativni tabli	10.00-10.20	Kolesarka oprema (čelada...) ni všteta v ceno najema, zato je potrebno seboj imeti lastno opremo.
Kolesarjenje (relacija: Gostilna Kogoj v Biljah - mlin na reki Vipavi) - 15 min			
3	Ogled mlina in jeza na reka Vipavi	10.35-10.50	Primerna obutev.
Kolesarjenje (relacija: mlin na reki Vipavi - Gostilna Makorič v Orehovljah) - 25 min			
4	Degustacija jedi s šparglji z lokalno vinsko spremljavo v Gostilni Makorič v Orehovljah	11.15-12.15	Glavna sestavina degustacije variira glede na letni čas obiska, zato se v letnih časih, ko šparglji ne uspevajo, najde substitut lokalne sestavine (solranki radič, ohrovt oz. vrzote).
Kolesarjenje (relacija: Gostilna Makorič v Orehovljah - Stražarski stolp v Mirnu) - 20 min			
5	Ogled Vojaškega stražarskega stolpa	12.40-12.55	/
Kolesarjenje (relacija: Stražarski stolp v Mirnu - pokopališče v Mirnu) - 10 min			
6	Ogled pokopališča in interaktivne razstave Vsemir	13.05-13.30	S seboj naj gostje imajo osebni dokument.
Kolesarjenje (relacija: pokopališče v Mirnu - pč in cerkev v Mirnu) - 5min			
7	Ogled pča oz. vodnjaka in cerkve v Mirnu	13.35-13.50	/
Kolesarjenje (relacija: pč in cerkev v Mirnu - Gostilna Bric v Mirnu) - 5 min			
8	Kosilo v gostilni Bric	13.55-15.00	Tri hodno kosilo.
Kolesarjenje (relacija: Gostilna Bric v Mirnu - Čevljarski muzej v Mirnu) - 5 min			
9	Ogled čevljarskega muzeja	15.05-15.25	/
Kolesarjenje (relacija: Čevljarski muzej v Mirnu - parkirišče ob občinski stavbi) - 5min			
10	Oddaja sposojenih e-koles	15.30-15.35	/

Tabela 1: Tehnični načrt vodenja

4 VODENJE PO ODSEKIH

V tem odstavku bodo podrobno predstavljeni odseki tega vodenja. Za lažjo predstavbo se v Prilogi 1 na strani 19 nahaja zemljevid z označbami odsekov.

4.1 SPREJEM GOSTOV, OGLED FRNAŽE IN GLINOKOPOV

Lokali vodnik ob sprejemu gostom razdeli brošuro o zgodovini Bilj, ki se nahaja v prilogi 2 na strani 20. Bilje so znane po opekarstvu. Lahko bi rekli, da so celo zibelka opekarstva na Goriškem. Tukaj se ta obrt razvije prav zaradi ilovnate zemlje in reke Vipave, ki omogočata, da so se je tukaj vse do konca prejšnjega stoletja iz gline izdelujejo »korc« oz. strešnik in opeka.

Opekarstvo, t. i. frnažarstvo, ima v kraju že dolgo zgodovino. Sega že v čase rimskega cesarstva, natančneje med 1. in 5. stol. n. št. V tisti čas datirajo tudi ostanki prve opekarne. Včasih so tu stale kar 3 opekarne, a samo ena od teh se je do danes delno ohranila. To je prav objekt Frnaža. V tej je delala večina prebivalstva. Delavcev, ki so mastno ilovnato zemljo mešali ročno, se je oprijel naziv blatarji.

Slika 4: Frnaža - opekarna v Biljah

Opekarsko dediščino domačini vsako leto počastijo z tradicionalnimi Frnažarskimi dnevi. Vse biljenske opekarne so bile zemetki podjetja Goriške opekarne, ki še danes nadaljuje to tradicijo, in sicer v sosednjem kraju Renče.

Do danes pa so se dobro ohranili glinokopi, ki stojijo prav ob samem objektu.

Naprej so glino kopali ročno, šele kasneje s težko mehanizacijo. Glinokopi so bili razpršeni po celotni vasi, predvsem južneje vse do reke Vipave in celoten relief vasi močno spremenili. Za izkopavanje najbolj kvalitetne gline ni bilo potrebno kopati globoko. Že plitva izkopavanja je kasneje zalila voda, kar je pripeljalo do tega, da še danes na preostalih glinokopih živi pester in redek živalski ter rastlinski svet. Med njimi se pojavijo tudi siva čaplja, bela štoklja, dvoživke, kačji pastirji in celo edina sladkovodna želva v Sloveniji, močvirska sklednica.

Slika 5: Opuščeni glinokopi v Biljah

Celoten glinokop je zaradi vsega naštetega pod zaščito Natura 2000 in je priznan tudi kot znamenitost regionalnega pomena.

Po ogledu frnaže in glinokopa se peš odpravimo do nekaj sto metrov oddaljene gostilne Kogoj, kjer nadaljujemo z naslednjim odsekom.

4.2 PREVZEM E-KOLES IN OBRAZLOŽITEV ČASOVNICE OB INFORMATIVNI TABLI

Po ogledu franže in glinokopov lokalni vodnik goste pospremi do gostilne Kogoj, ki je le nekaj sto metrov oddaljena. Tam si udeleženci sposodijo e-kolesa. Lokalni vodnik pomaga pri deljenju koles in ob tem goste opozori na vestno ravnanje z njimi. Nato jih povabi do tamkajšnje informacijske table in ob zemljevidu natančno obrazloži, kako bo dan potekal in ostale pomembne informacije.

Slika 6: Informacijska tabla pred gostilno Kogoj

4.3 OGLEDE MLINA IN JEZU NA REKI VIPAVI

Po približno 15 minutah kolesarjenja bodo gostje prispeli k mlinu in jezu na reki Vipavi.

Mlinarstvo je bilo v 20. stol. zelo pomembna obrt. Poleg mlinskih koles so nekateri imeli tudi žage, od vodnega toka je bila posledično odvisna tudi kovinska industrija. Ena od najstarejših obrti na goriških tleh je bilo fužinarstvo, izdelovali so namreč tudi kovinska orodja. Poleg biljenskega mlina sta mlina stala še v Renčah in Orehovljah. V Renčah so mlin zgradili grofje Strassoldo in je imel tudi žago. V Orehovljah je mlin omenjen že leta 1507 v goriškem urbarju, ta še danes stoji in se imenuje mlin Na otoku. V Orehovljah pa naj bi stal še en mlin, ki pa se po 1. sv. vojni ni ohranil. Ta naj bi bil še posebej pomemben, saj so v njem tolkli hrastovo in smrekovo lubje, ki se je uporabljalo v usnjarski industriji v Mirnu.

Slika 7: Mlin na reki Vipavi

Mlin v Biljah naj bi bil zgrajen približno leta 1700. Mlel je vse vrste žit. Mlinarji naj bi se večkrat menjali. Določen čas sta ga v najemu imela brata Rumiel iz italijanske Gorice

4.5 DEGUSTACIJA JEDI S ŠPARGLJI Z VINSKO SPREMLJAVO V GOSTILNI MAKORIČ V OREHOVLJAH

Po približno 25 min kolesarjenja bodo gostje prispeli v naslednji kraj našega ogleda – Orehovlje.

Med vožnjo bodo lahko na lastne oči opazovali vzgojo zelenih špargljev in belušev, saj se bodo s kolesi zapeljali čez orehovsko polje, kjer ta zelenjava uspeva. V samem kraju se bodo gostje udeležili finger food degustacije jedi iz špargljev, kot so frotlja s šparglji, bučna rolada s šparglji in jagodami ipd. Ob hrani se gostom ponudi kozarec lokalnega vina, pridelanega na bližnjih Biljenskih gričih. Ob degustaciji lokalni turistični vodnik tudi predstavi Biljenske griče, največji strnjen vinogradniški kompleks v Sloveniji.

Kot je omenjeno že v Tabeli 1, lahko sestavine degustacije variirajo glede na letni čas.

Slika 8: Gostilna Makorič v Orehovljah

4.6 OGLED STRAŽARKEGA STOLPA V MIRNU

Po 20 min kolesarjenja po kolesarski stezi med kmetijskimi zemljišči bodo gostje prišli do naslednjega ogleda.

Stražarski stolp sicer uradno stoji na območju KS Vrtojba, vendar je v neposredni bližini načrtane poti. Ta stolp je zgradila jugoslovanska vojska leta 1948 za namen straženja stroge meje med Jugoslavijo in Italijo med hladno vojno. Stolp se je uporabljal vse do osamosvojitve Slovenije, torej leta 1991. Seveda ni bil edini stražni stolp, je pa žal edini, ki se je še ohranil do danes. V notranjosti je danes urejen muzej, ki prikazuje življenje na meji leta 1947, ki se je globoko zasedrila v življenja ljudi in Goriško in socialno, kulturno, gospodarsko, politično razdvojila prebivalstvo. Muzej velja za najmanjši muzej v Sloveniji.

Slika 9: Stražarski stolp v Mirnu

Mogoče se je tudi povzpeli na vrh, od koder se nam odpira veličastni pogled na območje naše poti.

4.7 OGLED POKOPALIŠČA IN INTERAKTIVNE RAZSTAVE VSEMIR

Po 10 minutah kolesarjenja gostje prispejo skorajda na mejo z Italijo. Tam ogledajo naslednji odsek.

Mirensko pokopališče je redek primer pokopališča, ki je bilo z mejo leta 1947 razpolovljeno. Meja med Italijo in SFRJ je bila tako zelo kruta, da je še mrtve razdelila na pol. Krute oblasti so bodečo žico speljale brez vsakega smisla, tako da je razdelila celo grobove. Mnogi starejši prebivalci pravijo, da so pokojni sorodniki ležali z glavo v Italiji in nogami v Jugoslaviji ali obratno. Domačini, ki so edini imeli dovoljenje za dostop do pokopališča, niso uspeli priti niti do družinskega groba, saj jih je meja pri tem ovirala. Vhod je bil samo z jugoslovanske strani meje, zato so mnogi Italijani preplezali zidove ali naredili skrivne rove. Ljudje iz sosednjih krajev so uspeli na pokopališče priti le, ko so se na njih odvijali pogrebi, pa še takrat pod strogim vojaškim nadzorom. Ta se malenkost sprosti, ko obmejni prebivalci dobijo propustnice.

Mejna črta je danes vidna po tleh, saj je tukaj urejena tudi razstava Vsemir. Razstava, ki stoji v nekdanji mrliški vežici, je posvečena nezakonitim prehodom meje, ki so bili na tem območju najbolj pogosti. Nezakoniti prebežniki so prihajali iz oddaljenih vzhodnih dežel, kot so Vzhodna Nemčija, Bolgarija, Turčija, Češka in Madžarska. Razstava prikaže tudi način življenja na meji in kako je še tako vsakdanji opravek kot je obisk pokopališča bil nemogoč.

Slika 10: Mirensko pokopališče

4.8 OGLED »PČA« VODNJAKA) IN CERKVE SV. JURIJA V MIRNU

Gostje se v 5 min pripeljejo v središče vasi. Kolesa pustijo za trenutek na bližnjem parkirišču.

V Mirnu so se zaradi prodnate prsti zgradili mnogi vodnjaki, v narečju »pči«. Do danes se jih je v Mirnu ohranilo kar 8. Ti so zagotavljali velik del preskrbe kraja z vodo, ki se je uporabljala za kuhanje, pitje, pranje zelenjave itd. Delovali so na principu velikih koles, s katerimi so krajanje dvigali do vrha polna vedra vode. To ni bil samo kraj, kamor so ljudje prišli po vodo, temveč je bil to prostor za druženje. Če se je fant želel prikupiti dekletu, ji je moral zavrteti kolo in vedro dvigniti do vrha. Uporaba se je ob izgradnji vodovoda opustila, vendar pč ostaja simbol Mirna.

Dominantno vlogo je v Mirnu imel vodnjak, ki stoji nasproti cerkve sv. Jurija. Na vodnjaku iz rezanega kamna v skorajda neponovljivi obliki je z rimskimi številkami vklesana letnica 1865. Do vodnjaka vodita dve stopnici in na straneh stojijo šesterokotni kamniti stebri, na katerih stoji paviljonska pločevinasta streha. Med temi stebri je ograda. Vrh strehe v obliki kupole krasi slovenska zastavica, ki kaže smer vetra. Vsi prej omenjeni deli so iz pločevine kot tudi debel pokrov, s katerim je pokrit vrh vodnjaka.

Cerkev sv. Jurija stoji nasproti vodnjaka, prav čez cesto. Cerkev je posvečena sv. Juriju in je zgrajena v neoklasicističnem slogu. Stranska oltarja sta posvečena Roženski Materi Božji in Srcu Jezusovemu. Pod pevskim korom stoji kip Lurške Matere Božje. Na slavoločni steni je freska dobrega pastirja, strop prezbiterija pa je poslikan s fresko, ki predstavlja dogodke iz Jezusovega življenja. Medaljon krasi freska Jagnjeta Božjega. Nad vhodom v zakristijo je v steno v zid vgrajena spominska plošča iz leta 1828 z latinskim napisom: Leto poprej zgrajena, tridesetega avgusta posvečena. Med 1. sv. vojno je bila cerkev popolnoma porušena. Pročelje je s pilastri razdeljeno na tri dele. Na stranskih delih so manjša vrata in okni, sredinski je bogatejši in ima nišo. V njej je kip svetega Jurija. Spodaj pa so lesena vrata s kamnitim ornamentom. Na slemenu stoji še kamniti križ.

Slika 11: Pč in cerkev sv. Jurija v Mirnu

4.9 TRIHODNO KOSILO V GOSTILNI BRIC

V gostilni Bric, ki ima že dolgoletno tradicijo, bodo postregli z značilnimi jedmi oz. bodo jedi pripravljene iz značilnih lokalnih sestavin. Meni je odvisen od sezone in od dogovora. Gostje imajo za kosilo časa 1 uro, nato se odpravimo naprej in čez 5 min jih čaka naslednji odsek.

Slika 12: Gostilna Bric v Mirnu

4.10 OGLED ČEVLJARSKEGA MUZEJA V MIRNU

Čez 5 min goste sprejme lastnik čevljarškega muzeja in jim razkaže zbirko.

V kraju čevljarstva si bodo gostje po kosilu ogledali še čevljarški muzej. V zgodovini je bilo v Mirnu kar 150 čevljarjev. Sicer so to bile majhne obrtniške delavnice, vendar so močno prispevale k razvoju gospodarstva v kraju.

Pavel Petejan še danes nadaljuje tradicijo z podjetjem Ciciban. V čevljarškem muzeju si obiskovalci lahko ogledajo tudi kratek film, ki gostom pokaže, kako se izdelava »čevljev po starem«. Poleg tega pa muzej hrani vse od najstarejših pripomočkov na izdelovanje čevljev iz 19. stol do najnovejših iz 2. polovice 20. stol.

Slika 13: Čevljarški muzej v Mirnu

4.11 ODDAJA IZPOSOJENIH E- KOLES

Čez približno 5 min gostje prekosarajo do občinske stavbe (Občina Miren-Kostanjevica), kjer je urejen prostor za oddajo e-koles. Tam opravijo oddajo koles, se poslovijo od vodnika in odidejo na avtobus, ki jih že čaka na parkirišču.

5 STROŠKI IN IZRAČUN PRODAJNE CENE

STALNI STROŠKI (FC)			
STROŠEK	CENA ZA 15 OSEB	CENA NA OSEBO	
Poldnevno vodenje (2-6 ure) do 50 oseb	80,00€	5,33€	
Izposoja e-koles	187,50€	12,50€	
SKUPAJ	267,00€	17,83€	
SPREMENLJIVI STROŠKI (VC)			
STROŠEK	CENA ZA 15 OSEB	CENA NA OSEBO	
Degustacija jedi šparglji z vinsko spremljavo v Gostilni Makorič	180,00€	12,00€	
Ogled Vojaškega stražarskega stolpa	brezplačno	brezplačno	
Ogled pokopališča in interaktivne razstave Vsemir	brezplačno	brezplačno	
Trihodno kosilo v Gostilni Bric	375,00€	25,00€	
Ogled Čevljarskega muzeja	brezplačno	brezplačno	
SKUPAJ	555,00€	37,00€	
STROŠKOVNA CENA			
SKUPAJ	CENA ZA 15 OSEB	CENA NA OSEBO	
	822,00€	54,83€	
PRODAJNA CENA (PC)			
RVC	STOPNJA PRIBITKA	PRIBITEK NA OSEBO	CENA NA OSEBO
	10%	5,48€	60,31€
DDV	STOPNJA DDV	DDV NA OSEBO	CENA NA OSEBO
	22%	13,26€	73,57€
KONČNA PRODAJNA CENA IZLETA NA OSEBO			75,00€

Tabela 2: Finančni načrt vodenja

6 MOŽNOSTI ZA SAMOSTOJNI OGLED

Poleg znamenitosti, ki si jih goste ogledajo z vodnikom, se lahko odločijo tudi za samostojne ogledе, vendar morajo na to že prej opozoriti vodnika, da prilagodi časovnico in kontaktira lokalne ponudnike. Vse spodaj omenjene možnosti se nahajajo v neposredni bližini začrtane poti.

OGLED	KONTAKT
<i>Kiparski atelje Negovana Nemca</i>	Bilje 187 A, 5292 Renče e primoz.nemec@gmail.com t +386 31 702 742
<i>Galerija Oskar Kogoj Nature Design</i>	Miren 125, 5291 Miren t 00386 (0)5 395 42 00 Gsm: 00386 (0)41 432 511 t 00386 (0)41 255 193 e oskar.kogoj@siol.net e info@oskarkogoj.com
<i>Mirenski Grad</i>	Miren 216, 5291 Miren t (00386)5 398 43 00 e info@mirenski-grad.si
<i>Pomnik miru na Cerju</i>	Lokvica 35, 5291 Miren e info@mirenkras.si t +386 31 310 800
DODATNE INFORMACIJE	
<i>TIC Cerje</i>	Pomnik miru na Cerju Lokvica 35, 5291 Miren e info@mirenkras.si t +386 31 310 800

Tabela 3: Kontakti za samostojne ogledе

7 ZAKLJUČEK

Načrt turističnega vodenja skozi Bilje, Orehovlje in Miren poveže vsa naša čutila.

S kolesarjenjem gostje lahko skoz svoje oči doživijo prečudovito naravo, ki vse tri kraje obdaja.

Ob šumu reke Vipave, ki s svojimi okljuki poveže vse tri kraje, se lahko gostje sprostijo in odklopijo iz vsakdanjega hrupnega okolja.

Preko zgodb, ki jih pripoveduje lokalni vodnik, gostje ne postanejo zdolgočaseni, saj so prav zgodbe tiste, ki jih v turizmu najlažje prodamo, ki v turizmu največ štejejo.

Z brbončicami bodo gostje kraje spoznali preko jedi iz špargljev, ki jih v gostilnah na visokem nivoju s trdom in strastjo pripravijo na inovativen način. V našem vipavskem okolišu pa seveda ne smemo pozabiti na vino. Z degustacijo vin bodo gostje spoznali tudi vinogradništvo in vinarstvo na tem področju.

Vse čutne zaznave se povežejo z zgodovino. Gostje spoznajo predvsem tehniško dediščino krajev vse od opekarstva, mlinarstva, poljedelstva, usnjarstva in čevljarstva. Spoznajo pa tudi zgodovino območja od časa rimskega cesarstva do osamosvojitve Slovenije. Lažje si predstavljajo grozote vojne in nenormalne razmere za življenje na meji ter strogega tako vojaškega kot policijskega nadzora.

Nenazadnje, ker gre za kolesarski izlet, gostje naredijo veliko tudi za svoje zdravje. Ostajajo aktivni na svežem zraku. V porastu je kolesarski turizem in s takimi izleti lahko privabimo široko paleto gostov.

S to seminarsko nalogo sem tudi sam bolje spoznal zgodovino in turizem v domačem okolju.

8 VIRI IN LITERATURA

Povzeto po:

- <https://www.bilje.si/o-biljah/>; (24.3.2025)
- <https://www.orehovlje.si/index.php/ct-menu-item-3/ct-menu-item-5> ;(24.3.2025)
- <https://www.mirenkras.si/>; (24.3.2025)
- <https://www.miren-kostanjevica.si/wp-content/uploads/2018/10/bilje-2.pdf>; (24.3.2025)
- [https://www.miren-kostanjevica.si/wp-content/uploads/T9 OBJEKT-FRNAZ%CC%8CAporoc%CC%8Cilo.pdf](https://www.miren-kostanjevica.si/wp-content/uploads/T9_OBJEKT-FRNAZ%CC%8CAporoc%CC%8Cilo.pdf); (24.3.2025)
- <https://www.stat.si/obcine/en/Municip/Index/101>; (24.3.2025)
- <https://www.rtv slo.si/zidovi/spomin-je-ziv/pokopalisce-v-mirnu-bodeco-zico-napeli-tudi-nad-mrtvimi/490860>; (24.3.2025)
- <https://www.goriskimuzej.si/stalne-zbirke/muzej-na-meji/vojaski-strazarski-stolp>; (24.3.2025)
- <https://www.kamra.si/digitalne-zbirke/mlin-v-rencah/>; (24.3.2025)
- <https://www.kamra.si/digitalne-zbirke/mlin-v-biljah/>; (24.3.2025)
- <https://www.kamra.si/digitalne-zbirke/mlin-v-orehovljah/>; (24.3.2025)
- Silič, Slavko: Orehovlje v spominu, 2005
- Nemeč, Nataša: Bilje: kronika, 1989

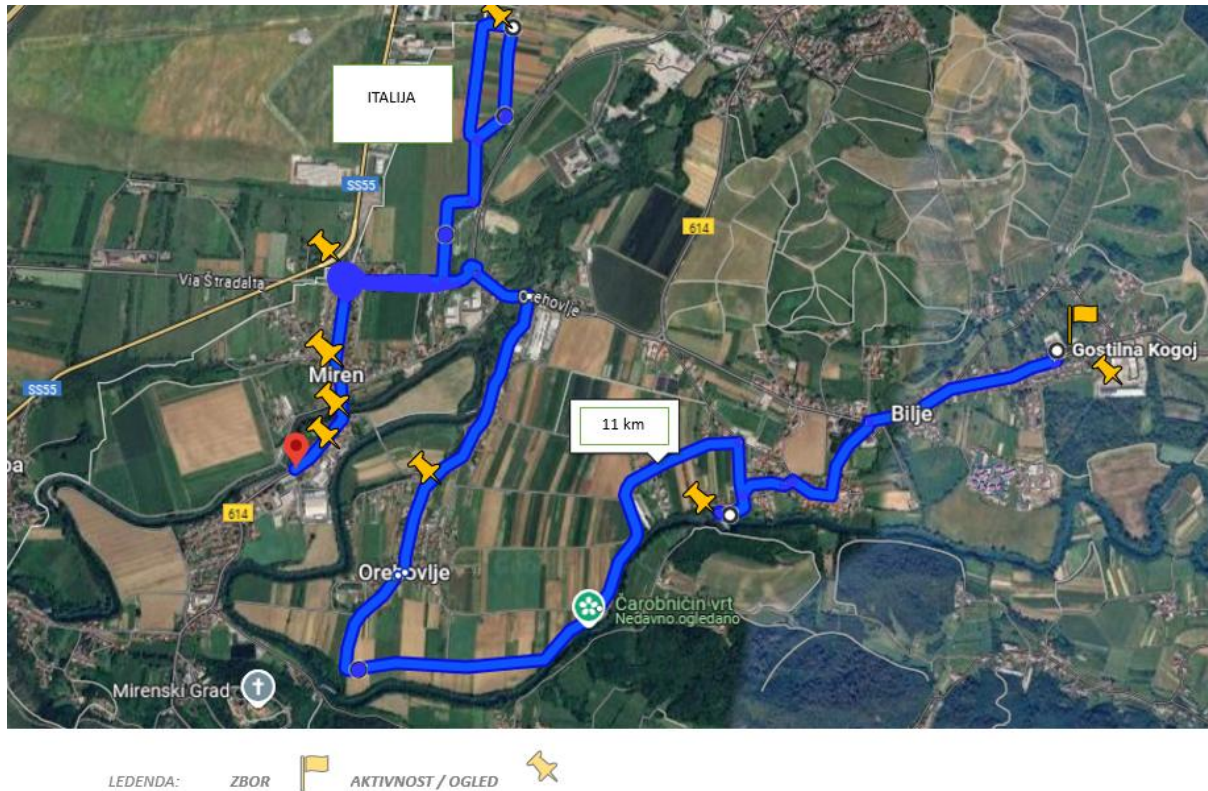
9 VIRI SLIK

- Slika 1: Grb KS Bilje (<https://www.bilje.si/o-biljah/simboli-bilji/>); 24.3.2025
- Slika 2: Grb KS Orehovlje (<https://grboslovje.si/register/teritoriji/orehovlje.php>), 24.3.2025
- Slika 3: Grb KS Miren
(<https://www.facebook.com/photo/?fbid=410148091275994&set=a.410148047942665>);
24.3.2025
- Slika 4: Frnaža-opekarna v Biljah
(<https://primorske.svet24.si/primorska/goriska/frnaza-nima-vec-strehe>); 24.3.2025
- Slika 5: Opuščeni glinokopi v Biljah
(https://issuu.com/trdoziv/docs/trdoziv19_20210620_v01-web/s/13238492); 24.3.2025
- Slika 6: Informativna tabla pred gostilno Kogoj (lastni); 29.3.2025
- Slika 7: Mlin na reki Vipavi (lastni); 12.10.2025
- Slika 8: Gostilna Makorič v Orehovljah (<https://www.mirenkras.si/gostilna-makoric>); 26.3.2025
- Slika 9: Stražarski stolp (<https://www.goriskimuzej.si>); 29.3.2025
- Slika 10: Mirensko pokopališče
(<https://spomeniki.blogspot.com/2016/09/miren-pokopalisce-spomni-se-name.html>);
29.3.2025
- Slika 11: Pč in cerkev sv. Jurija v Mirnu
(<https://www.mojaobcina.si/miren-kostanjevica/novice/najstarejsi-pc-v-mirnu.html>); 29.3.2025
- Slika 12: Gostilna Bric v Mirnu (https://www.mirenkras.si/gostilna-bric_2); 29.3.2025
- Slika 13: Čevljarski muzej v Mirnu (<https://www.mirenkras.si/cevljarski-muzej>); 5.4.2025

- TABELA 1, TABELA 2 in TABELA 3 so lastni viri.

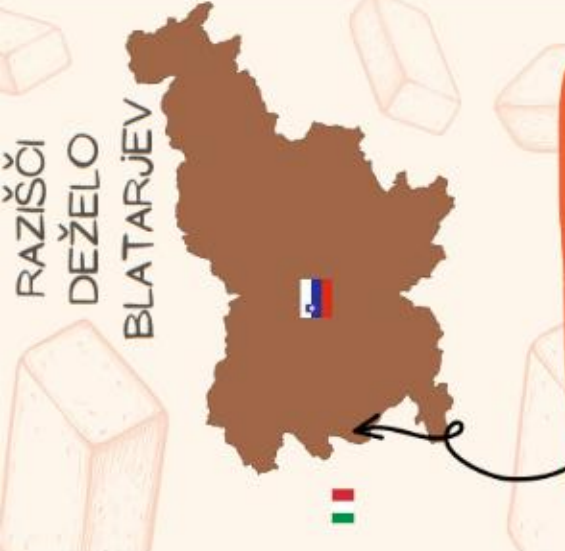
10 PRILOGE

- **PRILOGA 1:** Zemljevid vodenja (vir: google.com/maps; 22. 3. 2025)

- **PRILOGA 2:** Brošura Bilje skozi zgodovino (vir: lastni)

RAZIŠČI DEŽELO BLATARJEV

Vasica Bilje leži v zahodnem delu Slovenije, nedaleč stran od italijanske meje. Na severu je obdana z biljenskim griči, na jugu pa z reko Vipavo.

Hlovnata prst je tukaj razvila "irnažarstvo" (opekarstvo). Ker so tu ilovico za izdelovanje "korcev" (strešnikov) mešali ročno, se je biljencev oprjelo ime Blatarji.

**DOKUMENTARNI
FILM BLATARJI**

POKUKAJ V PRETEKOST BILJ!

.....

I. STOL. N. ŠT.

Pomembna trgovska pot med Oglejem in Emano v času rimskega cesarstva.

Ustanovljena prva opekarna v Biljah.

5. STOL. N. ŠT.

Prva omenba kraja Bilj - Videlsdorf na seznamu posesti Goriških grofov.

1200

16. STOLETJE

Bilje prvič dobijo današnje ime po rastiinju Bilka.

1850

Biljenke odšle s trebulom za kruhom v Aleksandrijo.

1914

1918

Opustošenje med 1. sv. vojno. (porušen zvonik cerkve)

BILJE

SKOZI ZGODOVINO

OGLEDATI ?

FRNAZA

Bijelce

Reka Vipava

SI

KAJ
Rablje

Bijlenski griči

1 OPEKARNA ALI FRNAZA

2 MLIN NA REKI VIPAVI

3 AMFORA

4 CERKEV SV. ANTONA PUŠČAVNIKA

5 ATELJE NEGOVANA NEMCA

6 BIJLENSKI GRIČI